

Aktuálne zmeny vo vymedzení krátkodobého finančného majetku

Miriama Blahušiaková¹

Abstrakt

Súčasné obdobie je charakteristické neustálym vývojom v oblasti techniky, výskumu, vývoja, ale taktiež v oblasti ľudských zdrojov a ekonomiky. Na zmeny musí reagovať aj účtovníctvo, ktoré je hlavným zdrojom informácií o ekonomickej situácii účtovnej jednotky. Účtovná legislatíva sa neustále, aj v dôsledku prebiehajúcej globalizácie a celosvetovej harmonizácie, mení. S účinnosťou od 1. októbra 2018, ale najmä od 1. januára 2019 došlo k viacerým výrazným zmenám v oblasti krátkodobého finančného majetku, ktoré sú predmetom príspevku. Cieľom príspevku je poukázať na najdôležitejšie zmeny v identifikácii, oceňovaní a účtovnom zobrazení krátkodobého finančného majetku so zameraním na podnikateľa.

Kľúčové slová

krátkodobý finančný majetok, komodity, virtuálna mena, servisné poukážky

Abstract

Current period is characterized by systematic development in the area of technics, research, development, as well as in the area of human resources and economy. Also accounting must reflect to these changes, as it is considered to be the main source of information about economic situation of accounting entity. Accounting legislation changes constantly, mainly because of globalization and worldwide harmonization. With effect from 1st October 2018, but especially from 1st January 2019, there were many significant changes in the sphere of short – term financial assets, which are the subject of the contribution. The aim of the contribution is to focus on the most important changes in identification, measurement and accounting presentation of short – term financial assets with focus on entrepreneurs.

Key words

short – term financial assets, commodities, virtual currency, service vouchers

JEL classification

M41

1 Úvod

Na účely zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zákon o účtovníctve“) sa majetkom rozumie tie aktíva účtovnej jednotky, ktoré sú výsledkom minulých udalostí, je takmer isté, že v budúcnosti zvýšia ekonomické úžitky účtovnej jednotky a dajú sa spoľahlivo oceniť podľa § 24 až 28; vykazujú sa v účtovnej závierke v súvahe alebo vo výkaze o majetku a záväzkoch. [zákon o účtovníctve, § 2, ods. 4 písm. a)] Podľa Opatrenia Ministerstva financií Slovenskej republiky (ďalej aj „MF SR“) č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, v znení neskorších predpisov (ďalej aj „postupy účtovania pre podnikateľov“) sa majetok z časového hľadiska člení na dlhodobý majetok a krátkodobý majetok. Krátkodobý majetok je majetok, ktorého doba použiteľnosti, dohodnutá doba splatnosti alebo vyrovnania iným spôsobom pri vzniku účtovného prípadu je najviac jeden rok. Ak pri konkrétnom majetku nie je možné členenie podľa predchádzajúcich požiadaviek,

¹ Ekonomická univerzita v Bratislave, Fakulta hospodárskej informatiky, Katedra účtovníctva a audítorstva, Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, miriama.blahusiakova@euba.sk.

rozhodujúci pre členenie majetku je zámer účtovnej jednotky, s akým sa majetok obstarával. (postupy účtovania pre podnikateľov, § 12 ods. 1 a 3) Krátkodobý majetok sa člení na zásoby, krátkodobý finančný majetok a krátkodobé pohľadávky. Príspevok je zameraný na krátkodobý finančný majetok. Krátkodobý finančný majetok môžeme charakterizovať ako likvidný, bezprostredne obchodovateľný majetok, pri ktorom je predpokladaná držba najviac jeden rok odo dňa uskutočnenia účtovného prípadu.

Finančnému majetku sa venujú vo svojej publikácii aj autorky Máziková, Mateášová, Ondrušová (2019), podľa ktorých finančný majetok predstavuje súčasť majetku každej účtovnej jednotky a jeho forma a štruktúra môže byť rôzna. Krátkodobý finančný majetok vo všeobecnosti tvoria (postupy účtovania pre podnikateľov, § 17 ods. 10):

- a) peňažné hotovosti účtovnej jednotky, ekvivalenty peňažných hotovostí, napríklad ceniny, poukážky, šeky,
- b) účty v bankách,
- c) majetok účtovaný v účtovej skupine 25, a to vrátane odplatne nadobudnutej virtuálnej meny, virtuálnej meny nadobudnutej ťažbou ku dňu výmeny za iný majetok alebo službu a virtuálnej meny nadobudnutej výmenou za inú virtuálnu menu,
- d) komodity, s ktorými sa obchoduje na verejnom trhu, ktoré účtovná jednotka sama nevyrobila a nadobudla ich na účel ich ďalšieho predaja na verejnom trhu,
- e) peniaze na ceste.

Cieľom príspevku je analyzovať zmeny v právnej úprave účtovníctva v Slovenskej republike účinné od 1. októbra 2018, ale najmä od 1. januára 2019 s akcentom na identifikáciu a účtovné zobrazenie krátkodobého finančného majetku. Dôležitosť analyzovania uvedenej problematiky vidíme v skutočnosti, že v súvislosti s novelizáciou zákona o účtovníctve a postupov účtovania bola definícia a obsahové vymedzenie krátkodobého finančného majetku rozšírená o servisné poukážky, virtuálnu menu a komodity. Komodity (najmä v podobe emisných kvót) sa v právnej úprave účtovníctva objavili už skôr, avšak do taxatívneho vymedzenia krátkodobého finančného majetku boli zavedené až s účinnosťou od 1. januára 2019. Príspevok sa zaoberá charakteristikou jednotlivých účtovných skupín krátkodobého finančného majetku, ich obsahovým vymedzením, definíciou, spôsobmi oceňovania. Je spracovaný na teoretickej úrovni a venuje sa zmenám v právnej úprave s akcentom na zmeny, ktoré nastali od 1. októbra 2018 a od 1. januára 2019. Problematiku analyzujeme len vo vzťahu k obchodným spoločnostiam – podnikateľom.

2 Charakteristika a obsahové vymedzenie účtovej skupiny 21 – Peniaze

O krátkodobom finančnom majetku podnikateľská účtovná jednotka účtuje na účtoch účtovej triedy 2 – *Finančné účty*. Prvou súčasťou krátkodobého finančného majetku je peňažná hotovosť. O stave a pohybe peňažných prostriedkov v hotovosti účtuje účtovná jednotka v účtovej skupine 21 – *Peniaze*, a to na základe účtovných dokladov. (Máziková & Mateášová & Ondrušová, 2019) Na účte 211 – *Pokladnica* sa účtuje predovšetkým stav a pohyb peňazí v hotovosti, ktoré sa považujú za peňažné prostriedky v užšom zmysle. Účtujú sa tu taktiež ekvivalenty peňažných hotovostí, a to najmä šeky prijaté namiesto hotových peňazí a poukážky na zúčtovanie (napríklad knižné poukážky, poukážky na odber tovaru a služieb a pod.), ktoré účtovná jednotka prijala ako platobné prostriedky. Súčasťou pokladničnej hotovosti sú výplaty vo výplatných vreckách, ktoré zostali v pokladnici, ak si ich v deň výplaty zamestnanci nevyzdvihli, a depozity, ak sa v deň výplaty neodovzdali príjemcovi. Stav peňazí v pokladnici sa nenahrádza potvrdenkami alebo úpismi. Na analytických účtoch sa sleduje stav a pohyb valút, šekov, poukážok na zúčtovanie znejúcich na cudziu menu oddelene podľa jednotlivých mien. Majetok účtovaný na účte 211 – *Pokladnica* sa oceňuje menovitou hodnotou.

Ďalšou súčasťou krátkodobého finančného majetku sú ceniny, o ktorých sa účtuje na účte 213 – *Ceniny*. Na tomto účte sa účtuje stav a pohyb cenín pred ich vydaním do užívania. S účinnosťou od 1. januára 2019 patria k ceninám napríklad poštové známky, zakúpené stravné lístky, kolky (e-kolky), telefónne karty, **servisné poukážky** a ostatné karty, ak majú hodnotu, z ktorej sa bude môcť čerpať po ich vydaní do užívania. Ceniny zverené zamestnancom alebo spoločníkom na použitie na vopred stanovené účely sa účtujú ako pohľadávky voči zamestnancom alebo spoločníkom. K účtu 213 – *Ceniny* sa musia viesť analytické účty podľa jednotlivých druhov cenín, podľa hmotne zodpovedných osôb, podľa jednotlivých mien, prípadne ďalších potrieb účtovnej jednotky. Ceniny sa oceňujú menovitou hodnotou.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že medzi ceniny s účinnosťou od 1. januára 2019 patria aj **servisné poukážky** vydávané podľa zákona č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej aj „zákon o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch“) a podľa Vyhlášky Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej aj „ministerstvo práce“) č. 115/2019 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 112/2018 o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov upravujúce servisné poukážky (ďalej aj „vyhláška o servisných poukážkach“). Problematike sociálnych podnikov a servisných poukážok sa venuje vo svojich príspevkoch napr. aj Šlosárová (2019).

Servisné poukážky sú určené na platbu fyzickej osoby alebo právnickej osoby za službu starostlivosti o domácnosť a záhradu, ktorú poskytol registrovaný sociálny podnik alebo na platbu fyzickej osoby, ktorá je na základe posudku o odkázanosti na sociálnu službu odkázaná na pomoc inej fyzickej osoby.

Sociálnym podnikom je podľa § 5 ods. 1 zákona o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch subjekt sociálnej ekonomiky,

- a) ktorý vykonáva hospodársku činnosť,
- b) ktorého hlavným cieľom je dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu,
- c) v ktorom k dosahovaniu pozitívneho sociálneho vplyvu prispievajú tovary alebo služby, ktoré vyrába, dodáva, poskytuje alebo distribuuje, alebo k nemu prispieva spôsob ich výroby alebo poskytovania,
- d) ktorý, ak
 1. zo svojej činnosti dosiahne zisk, použije viac ako 50 % zo zisku po zdanení na dosiahnutie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu,
 2. časť zisku rozdeľuje podľa Obchodného zákonníka, rozdeľuje ho podľa postupov a pravidiel, ktoré nenarúšajú dosahovanie merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu,
- e) ktorý do spravovania svojej hospodárskej činnosti zapája zainteresované osoby.

Subjektom sociálnej ekonomiky sa rozumie občianske združenie, nadácia, neinvestičný fond, nezisková organizácia, účelové zariadenie cirkvi, obchodná spoločnosť, družstvo alebo fyzická osoba – podnikateľ, ktorá je zamestnávateľom a spĺňa ďalšie podmienky, ktoré sú uvedené v § 4 ods. 1 zákona o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch. Ak subjekt sociálnej ekonomiky spĺňa aspoň dve z podmienok uvedených v písmenách c) až e), je podnikom so sociálnym dosahom. Sociálny podnik, ktorému bol priznaný štatút registrovaného sociálneho podniku, je registrovaným sociálnym podnikom.

Zákon o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch člení registrované sociálne podniky z dvoch hľadísk (Šlosárová, 2019):

1. registrovaný sociálny podnik, ktorý dosahuje pozitívny sociálny vplyv napĺňaním
 - a) verejného záujmu, je verejnoprospešný podnik,
 - b) komunitného záujmu, je komunitnoprospesný podnik;
2. z hľadiska zamerania činnosti môže byť registrovaný sociálny podnik
 - a) integračným podnikom,

- b) sociálnym podnikom bývania,
- c) iným registrovaným sociálnym podnikom.

Sociálny podnik a podnik so sociálnym dosahom sú na účely zákona o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch podnikmi v širšom priestore sociálnej ekonomiky. Podporou podnikov v širšom priestore sociálnej ekonomiky je okrem iného aj pomoc na podporu dopytu, ktorá sa realizuje formou odkúpenia *servisnej poukážky* od registrovaného sociálneho podniku, ktorý poskytol službu starostlivosti o domácnosť a záhradu alebo službu fyzickej osobe, ktorá má právoplatné rozhodnutie o odkázanosti na sociálnu službu podľa zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov za službu, ktorú poskytol registrovaný sociálny podnik. (vyhláška o servisných poukážkach, § 2 ods. 1)

Servisné poukážky, ktoré sú upravené v § 23 zákona o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch, majú povahu ceniny a majú nominálnu hodnotu, ktorá je na nich uvedená (10 eur). Vydáva ich ministerstvo práce, ktoré zabezpečuje tlač, distribúciu, predaj, odkúpenie, spätný výkup, likvidáciu a správu zásob servisných poukážok, dozerá na ich ochranu a bezpečnosť a kontroluje nakladanie so servisnými poukážkami pri ich distribúcii, predaji, odkúpení, spätnom výkupe a likvidácii. Platnosť servisnej poukážky môže byť obmedzená časovo, územne alebo osobou, ktorej je určená. Predaj, odkúpenie a spätný výkup servisných poukážok môžu vykonávať iba štátne orgány, obce alebo vyššie územné celky. Servisné poukážky sa odkupujú na základe písomnej žiadosti registrovaného sociálneho podniku, v ktorej musí registrovaný sociálny podnik uviesť svoje identifikačné údaje, aké konkrétne servisné služby boli za každú servisnú poukážku poskytnuté, počet servisných poukážok, z toho počet servisných poukážok pre odkázanú osobu a celkovú sumu odkupovaných servisných poukážok. Ak odkúpenie servisných poukážok nevykonáva ministerstvo práce, je ten, kto odkúpi servisné poukážky, povinný odovzdať ich ministerstvu práce najneskôr do konca kalendárneho štvrt'roka, v ktorom k odkúpeniu došlo. Ministerstvo práce zabezpečí likvidáciu odkúpených servisných poukážok, poškodených servisných poukážok a servisných poukážok, ktoré nie sú platné alebo ktorých pravosť sa nepodarilo overiť. (Šlosárová, 2019)

Technické parametre, grafickú úpravu a vzhľad servisných poukážok, ako aj podrobnosti o spôsobe ich použitia a podrobnosti o spôsobe nakladania s nimi ustanovil všeobecne záväzný právny predpis, ktorý vydalo ministerstvo práce vo forme vyhlášky.

Kúpna cena servisnej poukážky je jej nominálna hodnota a v prípade servisnej poukážky pre odkázanú osobu je kúpnu cenou nominálna hodnota poukážky znížená o zľavu z nominálnej hodnoty vo výške stanovenej zákonom o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch.

V súvislosti s oceňovaním servisných poukážok je dôležité uviesť, že dochádza k rozporu medzi zákonom o účtovníctve, ktorý uvádza, že ceniny sa oceňujú menovitou hodnotou, a zákonom o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch, ktorý uvádza, že servisné poukážky chápané ako ceniny sa oceňujú nominálnou hodnotou. V nadväznosti na vyššie uvedené odporúčame upraviť oceňovanie servisných poukážok v zákone o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch v súlade so zákonom o účtovníctve, a to menovitou hodnotou.

3 Charakteristika a obsahové vymedzenie účtových skupín 22 – Účty v bankách a 26 – Prevody medzi finančnými účtami

Ďalšou súčasťou krátkodobého finančného majetku sú bankové účty. Stav a pohyb peňažných prostriedkov účtovnej jednotky v bankách sa účtuje na účtoch účtovej skupiny 22 – *Účty v bankách*. Analytické účty sa vedú podľa účtovnou jednotkou otvorených účtov v bankách. Na účtoch účtovej skupiny 22 – *Účty v bankách* sa účtuje na základe oznámenia banky o pohyboch na jednotlivých účtoch v bankách.

Na účte 221 – *Bankové účty* sa účtuje stav a pohyb peňažných prostriedkov účtovnej jednotky, ktoré má uložené na účtoch v bankách. Bankové účty majú zvyčajne aktívny zostatok. Ak po dohode s bankou má príslušný bankový účet ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka, pasívny (záporný) zostatok (kontokorentný účet), ktorý predstavuje záväzok voči banke, vykazuje sa v súvahe na strane pasív ako poskytnutý krátkodobý bankový úver. (Šlosárová & Blahušiaková, 2017) V tejto súvislosti je dôležité upozorniť na skutočnosť, že v prípade pasívneho zostatku na kontokorentnom bankovom účte dochádza k menšej disproporcii jeho vykazovania v súvahe a v prehľade peňažných tokov. Ako už bolo uvedené, v súvahe sa kontokorentný účet s pasívnym zostatkom na konci účtovného obdobia vykazuje ako záväzok (bankový úver), zatiaľ čo v prehľade peňažných tokov je považovaný za súčasť peňažných prostriedkov, ktorých celková suma sa v dôsledku záporného zostatku na kontokorentnom účte zníži.

Vklady a výbery peňazí v hotovosti, prevody medzi účtami v bankách sa účtujú prostredníctvom účtu 261 – *Peniaze na ceste*, ktorý má osobitné postavenie pri peňažných prostriedkoch. Tento účet slúži predovšetkým na preklopenie časového nesúladu medzi účtovaním pohybu peňazí na podklade pokladničných dokladov a prijatím výpisu z bankového účtu. (Šlosárová a kol., 2009) Účet 261 – *Peniaze na ceste* sa používa na preklopenie časového nesúladu medzi vkladmi, výbermi peňazí, šekov a iných hotovostí a prijatím príslušných bankových výpisov účtovnou jednotkou. Podobne sa tu účtujú účtovné prípady, pri ktorých dochádza k časovému nesúladu pri prevodoch medzi účtami účtovnej jednotky v bankách. Na účtoch účtovej skupiny 26 – *Prevody medzi účtami* sa vklady alebo výbery peňazí v hotovosti a šekov účtujú podľa pokladničných dokladov alebo výpisov z účtov v bankách a účtov úverov.

4 Charakteristika a obsahové vymedzenie účtovných skupín 25 – Krátkodobý finančný majetok a 29 – Opravné položky ku krátkodobému finančnému majetku

Najväčšou súčasťou krátkodobého finančného majetku je finančný majetok, pri ktorom je predpokladaná držba najviac jeden rok odo dňa uskutočnenia účtovného prípadu a o ktorom sa účtuje na účtoch v účtovej skupine 25 – *Krátkodobý finančný majetok*. Ide najmä o „cenné papiere, ktoré účtovná jednotka obstaráva so zámerom obchodovať s nimi, resp. mať ich v držbe do jedného roka“ (Máziková & Mateášová & Ondrušová, 2019, s. 215), a to majetkové cenné papiere na obchodovanie, vlastné akcie a vlastné obchodné podiely, dlhové cenné papiere na obchodovanie, vlastné dlhopisy, dlhové cenné papiere so splatnosťou do jedného roka držané do splatnosti a ostatné realizovateľné cenné papiere. Obstaranie krátkodobého finančného majetku sa účtuje na účte 259 – *Obstaranie krátkodobého finančného majetku*.

V prípade tohto druhu finančného majetku je dôležité rozlíšiť oceňovanie ku dňu uskutočnenia účtovného prípadu (t. j. ku dňu obstarania, prírastku) a ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka. Oceňovaniu krátkodobého finančného majetku ku dňu uskutočnenia účtovného prípadu a ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka, sa vo svojej publikácii venujú aj Bednárová a Šlosárová (2015). **Krátkodobý finančný majetok**, ktorým sú **cenné papiere**, sa ku dňu uskutočnenia účtovného prípadu, ktorým je deň obstarania (prírastku), oceňuje takto:

- cenné papiere určené na obchodovanie – reálnou hodnotou, ktorej súčasťou nie sú náklady súvisiace s obstaraním,
- cenné papiere držané do splatnosti so splatnosťou najviac jeden rok – obstarávacou cenou,
- cenné papiere určené na predaj – voliteľne obstarávacou cenou alebo reálnou hodnotou,
- ostatné realizovateľné cenné papiere (menšinový podiel) – obstarávacou cenou.

Ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka, sa krátkodobý finančný majetok, ktorým sú cenné papiere, oceňuje takto (Bednárová & Šlosárová, 2015, s. 70):

- majetkové a dlhové cenné papiere určené na obchodovanie – preceňujú sa na reálnu hodnotu s vplyvom na výsledok hospodárenia,
- dlhové cenné papiere držané do splatnosti so splatnosťou do jedného roka – sa nepreceňujú na reálnu hodnotu, ale ich ocenenie sa zvyšuje o alikvotný úrokový výnos,
- majetkové a dlhové cenné papiere určené na predaj – ak boli pri obstaraní ocenené obstarávacou cenou, nepreceňujú sa na reálnu hodnotu; ak boli pri obstaraní ocenené reálnou hodnotou, preceňujú sa na reálnu hodnotu s vplyvom na vlastné imanie,
- ostatné realizovateľné cenné papiere (menšinový podiel) – reálnou hodnotou súvahovo.

Opatrením MF SR č. MF/017028/2018-74, ktorým sa s účinnosťou od 1. januára 2019 novelizovali postupy účtovania pre podnikateľov, boli do krátkodobého finančného majetku „oficiálne“ zaradené aj **komodity** (vrátane emisných kvót), a to konkrétne vo vymedzení krátkodobého finančného majetku v § 17 ods. 10 písm. d). Komoditami sa rozumie majetok, s ktorým sa obchoduje na verejnom trhu, ktorý účtovná jednotka sama nevyrobila a nadobudla ho na účel jeho ďalšieho predaja na verejnom trhu. S komoditami sa obchoduje na komoditnej burze. (Sklenka & Šlosárová & Hornická & Blahušiaková, 2019)

Účtovanie o **emisných kvótach**, ktoré sa účtujú v účtovej skupine 25 – *Krátkodobý finančný majetok*, konkrétne na účte 254 – *Emisné kvóty*, bolo do slovenskej právnej úpravy účtovníctva zavedené už skôr, a to opatrením MF SR č. MF/26670/2005-74, ktorým sa menili a doplnili postupy účtovania pre podnikateľov s účinnosťou od 1. januára 2006. Bezodplatne pripísaný proporčný podiel emisných kvót sa v deň ich pripísania odporúčal v tom čase oceňovať reprodukčnou obstarávacou cenou, nakúpené emisné kvóty sa podľa vtedy platnej legislatívy oceňovali v obstarávacej cene. V marci 2007 bol prijatý zákon č. 198/2007, ktorým sa menil a doplnil zákon o účtovníctve. Uvedenou novelou zákona o účtovníctve bola s účinnosťou od 1. januára 2008 zavedená oceňovacia veličina reálna hodnota, ktorou sa okrem iného oceňujú aj „komodity, s ktorými sa obchoduje na verejnom trhu, ktoré účtovná jednotka sama nevyrobila a nadobudla ich na účel ich ďalšieho predaja na verejnom trhu.“ (zákon o účtovníctve, § 25 ods. 1 písm. e)) V nadväznosti na tieto skutočnosti boli v roku 2007 opatrením MF SR č. 16317/2007-74 novelizované aj postupy účtovania pre podnikateľov v oblasti oceňovania nakúpených emisných kvót, ktoré sa s účinnosťou od 1. januára 2008 účtujú v ocenení reálnou hodnotou, a to ku dňu obstarania aj ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka. Od 1. januára 2016 sa reálnou hodnotou oceňuje aj účtovej jednotke bezodplatne pripísaný proporčný podiel emisných kvót na účet kvót podľa osobitného predpisu v deň ich pripísania (Šlosárová, 2016), ktorý sa do 31. decembra 2015 oceňoval reprodukčnou obstarávacou cenou.

Komodity, s ktorými sa obchoduje na verejnom trhu, sa podľa aktuálne platnej úpravy účtovníctva oceňujú reálnou hodnotou ku dňu vzniku účtovného prípadu aj ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka. Pri ocenení komodity ku dňu obstarania je súčasťou reálnej hodnoty trhová cena komodity a v prípade, že náklady na dopravu kúpenej komodity z miesta jej uloženia na účely obchodovania na komoditnej burze na miesto jej použitia u kupujúceho nie sú zanedbateľné, pripočítajú sa k trhovej cene komodity. (Sklenka & Šlosárová & Hornická & Blahušiaková, 2019) Zmena reálnej hodnoty (trhovej ceny) komodity ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka, sa účtuje s vplyvom na výsledok hospodárenia.

V súvislosti s obsahovým vymedzením krátkodobého finančného majetku je dôležité uviesť ešte **virtuálnu menu**, ktorá predstavuje digitálnu internetovú menu založenú na zložitom šifrovanom matematickom algoritme, ktorú je možné použiť ako prostriedok na výmenu tovaru a služieb v on-line obchodovaní. (Slavkovský, 2017) Pre virtuálnu menu sa používa aj označenie digitálna mena, resp. kryptomena (z angl. Cryptocurrency). Virtuálna mena využíva

princípy kryptografie na vytvorenie distribuovanej, decentralizovanej a bezpečnej digitálnej meny. Nemá vnútornú hodnotu, nie je krytá zlatom, ani inou komoditou. Nemá fyzickú formu a nie je uznaná za zákonné platidlo, nie je krytá žiadnou vládou ani právnickou osobou.

Prvá virtuálna mena, s ktorou sa začalo obchodovať, bol Bitcoin (BTC). Za jej autora sa považuje Satoshi Nakamoto, ktorý v roku 2009 vytvoril prvý blok v blockchaine (reťazi blokov, tzv. Bitcoin Genesis Block). Blockchain je distribuovaná databáza chránená šifrovaním tak, že zaručuje bezpečnosť informácií a chráni pred prístupom a úpravami od nevyžiadaných tretích strán. Bloky sa ukladajú jeden za druhým do reťazca (chain). Blockchain je bezpečná, lacná, rýchla, transparentná a zároveň anonymná technológia, ktorú je možné využiť napr. na elektronické voľby, či registráciu vozidiel.

Virtuálna mena je charakteristická decentralizáciou, dereguláciou, deflačným charakterom, anonymitou transakcií, čo možno považovať za výhody virtuálnej meny, a tiež sa vyznačuje vysokou volatilitou a bezpečnosťou (Cointelegraph.com, 2018), ktoré naopak spolu s rizikom nenávratnosti patria k nevýhodám virtuálnej meny. Ceny virtuálnej meny sa menia každú sekundu, niekedy aj viac ako 10 % v priebehu dňa, ako je to graficky zobrazené na obrázku 1.

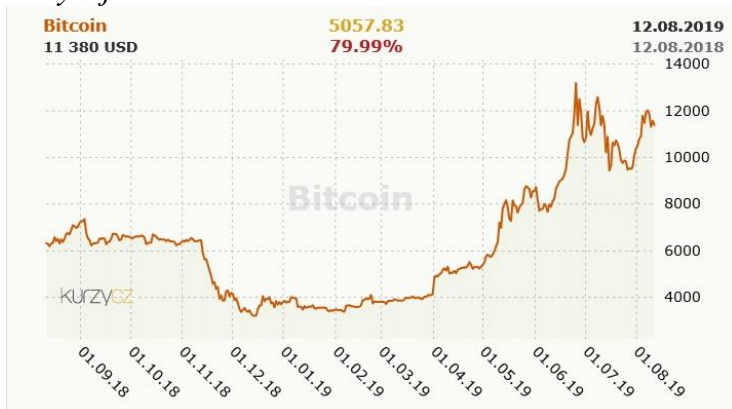
Obr. 1: Vývoj kurzu Bitcoinu v priebehu 24 hodín

Zdroj: <https://www.kurzy.cz/komodity/bitcoin-graf-vyvoje-ceny/usd-2-dny>

Vývoj kurzu Bitcoinu za obdobie jedného roka, je zobrazený na obr. 2, z ktorého možno vidieť vysokú volatilitu a nestálosť tejto meny. Z uvedeného vyplýva, že vývoj kurzu virtuálnej meny je veľmi náročné prognózovať a cena virtuálnej meny je naozaj daná iba trhom, ponukou a dopytom.

Obr. 2: Vývoj kurzu Bitcoinu za obdobie od 1. 9. 2018 do 1. 8. 2019

Zdroj: <https://www.kurzy.cz/komodity/bitcoin-graf-vyvoje-ceny/usd-1-rok>

Nevýhodou virtuálnej meny je skutočnosť, že ak sa pošle omylom na nesprávnu adresu, je nenávratne stratená. Bezpečnosť virtuálnej meny je na jednej strane jej výhodou, ale na druhej strane aj nevýhodou, a to hlavne z toho dôvodu, že bezpečnosť virtuálnej meny je založená na princípe overovania údajov všetkými účastníkmi v sieti. Každý vie, koľko má kto v peňaženke a komu koľko virtuálnej meny bolo odoslané. Údaje k peňaženkam virtuálnej meny však môžu byť ukradnuté, sú terčom hackerov.

Základný rozdiel medzi virtuálnou menou a klasickými menami (označovanými ako *fiat peniaze*) spočíva v tom, že nikto nemôže zvýšiť množstvo virtuálnej meny v obehu; počet Bitcoinov v obehu je daný, a je to presne 20 000 000,9769 Bitcoinov. V súčasnosti je v obehu viac ako tisíc virtuálnych mien, z ktorých k najpopulárnejším okrem Bitcoinu patria Ethereum, Ripple, Bitcoin Cash, Stellar a pod. Virtuálna mena nepozná regulácie klasických fiat mien. Transakcie sú spracovávané počítačmi, ktoré ťažia príslušnú virtuálnu menu. Jej hodnotu určuje trh. Platby sú rýchle, s minimálnymi alebo žiadnymi poplatkami za prevod. Na uskutočnenie platby stačí jeden platobný údaj a platba môže prebehnúť v priebehu pár sekúnd až desiatok minút. Na uchovanie meny slúži peňaženka, ktorá môže byť buď v počítači, alebo v mobilnom telefóne, ktorá funguje na základe QR kódu (označovaná aj ako virtuálna, resp. elektronická peňaženka). Tým, že je vopred dané množstvo konkrétnej virtuálnej meny v obehu a toto množstvo je konečné, nedochádza k znehodnoteniu meny (inflácii). Transakcie sú anonymné, čo je na jednej strane výhodou, ale zároveň to môže viesť k nezákonnému obchodovaniu. V skutočnosti sa už stali prípady, keď bola virtuálna mena použitá na nákup drog a nelegálneho tovaru a služieb.

Printové literárne zdroje zaoberajúce sa virtuálnou menou sú obmedzené, vzhľadom na to, že ide o pomerne novú problematiku. Internetových zdrojov je naopak veľké množstvo. Zo slovenských autorov sa virtuálnej mene venoval napr. Matuský (2017a, 2017b), z českých autorov, ktorí vychádzajú zo štúdie austrálskych účtovníkov, sa problematikou kryptomeny zaoberali napr. Procházka (2018a, 2018b), Vašek (2018). Názory na spôsob účtovného zobrazenia sa však rozchádzajú. Autori diskutujú o tom, či virtuálna mena má byť považovaná za hotovosť, peňažné ekvivalenty, finančný nástroj (iný ako peňažná hotovosť), nehmotný majetok alebo zásoby. Zo zverejňovaných príspevkov vyplynuli napríklad takéto názory: Virtuálna mena nemôže byť považovaná za peňažné prostriedky, pretože nie je akceptovaná ako zákonné platidlo, nie je krytá žiadnou vládou. Nemôže sa považovať ani za peňažné ekvivalenty, pretože nie je zameniteľná za peňažné prostriedky. Nemôže byť považovaná ani za cudziu menu. Pretože virtuálna mena nereprezentuje zmluvné právo získať alebo vymeniť hotovosť alebo finančný nástroj, nemôže byť považovaná za finančný nástroj. Virtuálna mena je často nakupovaná alebo ťažená s úmyslom jej predaja, preto by mohla spĺňať charakteristiku zásob. Vzhľadom na to, že virtuálna mena nemá hmotný charakter, nespĺňa ani definíciu zásob. Viacerí odborníci preto presadzovali názor považovať virtuálnu menu za nehmotný majetok s neurčitou dobou životnosti.

V Slovenskej republike sa virtuálnou menou podľa *Metodického usmernenia MF SR č. MF/10386/2018-721 k postupu zdaňovania virtuálnych mien* rozumie digitálny nositeľ hodnoty, ktorý nie je vydaný ani garantovaný centrálnou bankou ani orgánom verejnej moci, ani nie je nevyhnutne naviazaný na zákonné platidlo, nemá právny status meny alebo peňazí, ale je akceptovaný niektorými fyzickými alebo právnickými osobami ako platobný prostriedok a ktorý možno prevádzať, uchovávať alebo s ním elektronicky obchodovať. Zákom č. 213/2018 Z. z. o dani z poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorým bol v Čl. III novelizovaný zákon o účtovníctve a taktiež opatrením MF SR č. MF/015328/2018-74, ktorým boli novelizované postupy účtovania pre podnikateľov, s účinnosťou od 1. októbra 2018 bol do právnej úpravy účtovníctva zavedený prvýkrát spôsob identifikovania, oceňovania, účtovania a vykazovania virtuálnej meny.

Podľa slovenskej právnej úpravy účtovníctva, s účinnosťou od 1. októbra 2018, je odplatne nadobudnutá virtuálna mena, virtuálna mena nadobudnutá ťažbou ku dňu výmeny za iný majetok alebo službu a virtuálna mena nadobudnutá výmenou za inú virtuálnu menu považovaná za súčasť krátkodobého finančného majetku a účtuje sa na účte účtovej skupiny 25 – *Krátkodobý finančný majetok*, ktorý si v účtovom rozvrhu vytvorila účtovná jednotka na účtovanie o virtuálnej mene podľa § 17 ods. 10 písm. c), napríklad na účte 258 – *Virtuálna mena*. Na tomto účte sa účtuje prírastok virtuálnej meny a úbytok virtuálnej meny. Analytické účty sa vytvárajú podľa jednotlivých virtuálnych mien a na virtuálnu menu nadobudnutú ťažbou ku dňu výmeny za iný majetok alebo službu sa vytvára osobitný analytický účet.

Virtuálna mena sa oceňuje reálnou hodnotou, ktorou sa rozumie trhovú cenu v deň ocenenia (ku dňu uskutočnenia účtovného prípadu), zistená spôsobom určeným účtovnou jednotkou zo zvoleného verejného trhu s virtuálnou menou. Ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka, sa virtuálna mena neoceňuje aktuálnou reálnou hodnotou.

Na účtoch účtovej skupiny 29 – *Opravné položky ku krátkodobému finančnému majetku* sa účtujú opravné položky ku krátkodobému finančnému majetku, o ktorom sa účtuje na účtoch účtovej skupiny 25 – *Krátkodobý finančný majetok*, a to konkrétne na účtoch 256 – *Dlhové cenné papiere so splatnosťou do jedného roka držané do splatnosti* a 257 – *Ostatné realizovateľné cenné papiere*. K cenným papierom na obchodovanie sa opravné položky netvorí, nakoľko zmena ich hodnoty (zvýšenie aj zníženie) je súčasťou ocenenia reálnou hodnotou. Rovnako sa opravné položky netvorí k vlastným akciám a vlastným obchodným podielom, ani k vlastným dlhopisom.

5 Záver

Účtovná legislatíva podlieha neustálym zmenám, ktoré vyplývajú najmä z harmonizácie účtovníctva a transpozície nadnárodnej úpravy do právnej úpravy účtovníctva v Slovenskej republike, ale aj z dôvodu ekonomických, hospodárskych a spoločenských zmien. S účinnosťou od 1. októbra 2018, ale najmä od 1. januára 2019 došlo v slovenskej účtovnej legislatíve k viacerým zmenám. Jednou z nich bolo aj obsahové vymedzenie krátkodobého finančného majetku, ktoré čiastočne vyplynulo už zo zmien uskutočnených v predchádzajúcich rokoch a čiastočne z prispôsobenia účtovnej legislatívy novým skutočnostiam v ekonomickej a sociálnej oblasti.

Rozšírenie definície cenín, ako jednej zo zložiek finančného majetku, o **servisné poukážky** vyplynulo z nadobudnutia účinnosti zákona o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch. Servisné poukážky majú charakter ceniny a majú nominálnu hodnotu, ktorá je na nich uvedená. Sú určené na platbu za služby starostlivosti o domácnosť a záhradu, ktorú poskytol registrovaný sociálny podnik alebo na platbu fyzickej osoby, ktorá má rozhodnutie o odkázanosti na sociálnu službu za službu, ktorú poskytol registrovaný sociálny podnik. Servisné poukážky sa oceňujú menovitou hodnotou v súlade so zákonom o účtovníctve. V súvislosti s oceňovaním servisných poukážok považujeme za dôležité uviesť, že dochádza k rozporu v oceňovaní servisných poukážok medzi zákonom o účtovníctve (menovitá hodnota) a zákonom o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch (nominálna hodnota). Z tohto dôvodu by bolo vhodné zjednotiť spôsob ocenenia servisných poukážok v prospech menovitej hodnoty. Vzhľadom na to, že presný spôsob účtovania servisných poukážok zatiaľ nie je známy, môžeme sa domnievať, že v súvislosti s účtovným zobrazením vydávania, uplatnenia a následného odkúpenia servisných poukážok bude v blízkej dobe novelizovaná účtovná legislatíva.

Definícia a oceňovanie **komodít** sa v slovenskej účtovnej legislatíve objavili už skôr, najmä v súvislosti s oceňovaním a účtovaním emisných kvót. Novelou postupov účtovania účinnou od 1. januára 2019 došlo iba k formálnemu doplneniu obsahového vymedzenia

krátkodobého finančného majetku práve o komodity. Napriek tomu, že spôsob oceňovania komodít sa v priebehu posledných rokov viackrát menil, najmä v nadväznosti na spôsob nadobudnutia komodity, oceňujú sa komodity aj ku dňu uskutočnenia účtovného prípadu, aj ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka, reálnou hodnotou, ktorou je trhovú cena.

Virtuálna mena predstavuje pomerne nový moderný platobný prostriedok, ktorý sa ešte stále stretáva s protichodnými reakciami. Tak ako sa líšia názory na používanie virtuálnej meny ako platobného prostriedku, líšia sa v jednotlivých krajinách aj názory na jej účtovné zobrazenie. Napriek týmto skutočnostiam už niektoré krajiny, vrátane Slovenskej republiky, pristúpili k legislatívnej úprave virtuálnej meny, a to nielen z účtovného, ale predovšetkým z daňového hľadiska, a to najmä z dôvodu predchádzania daňovým únikom. Virtuálna mena sa v Slovenskej republike na účely účtovania považuje práve za súčasť krátkodobého finančného majetku a oceňuje sa reálnou hodnotou ku dňu uskutočnenia účtovného prípadu. V nadväznosti na spôsob nadobudnutia sa virtuálna mena člení na virtuálnu menu nadobudnutú odplatne (kúpou), virtuálnu menu nadobudnutú ťažbou ku dňu výmeny za iný majetok alebo službu, virtuálnu menu nadobudnutú výmenou za inú virtuálnu menu. Ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka sa virtuálna mena neoceňuje aktuálnou reálnou hodnotou (trhovou cenou).

Literatúra

- [1] Bednárová, B., & Šlosárová, A. (2015). *Oceňovanie ako metodický prostriedok účtovníctva: monografia*. Bratislava: Wolters Kluwer.
- [2] Cointelegraph.com. (2018). What is Cryptocurrency? Guide for Beginners. Dostupné na: <https://cointelegraph.com/bitcoin-for-beginners/what-are-cryptocurrencies#history>
- [3] Kurzy.cz. (2019). <https://www.kurzy.cz/komodity/bitcoin-graf-vyvoje-ceny/usd-2-dny>
- [4] Kurzy.cz. (2019). <https://www.kurzy.cz/komodity/bitcoin-graf-vyvoje-ceny/usd-1-rok>
- [5] Matuský, T. (2017a). Cryptocurrencies under Slovak act on accounting. *Účtovníctvo A Audítorstvo V Procese Svetovej Harmonizácie: Zborník Z Medzinárodnej Vedeckej Konferencie: Zuberec - Univerzitné Stredisko Uniza, 11. - 13. Septembra 2017*, 133-137.
- [6] Matuský, T. (2017b). Accounting of cryptocurrencies. *Edamba 2017: Conference Proceedings: Knowledge And Skills For Sustainable Development: The Role Of Economics, Business, Management And Related Disciplines: [20Th] International Scientific Conference For Doctoral Students And Post-Doctoral Scholars: University Of Economics In Bratislava, Slovak Republic, 4 - 6 April 2017*, 313-321.
- [7] Máziková, K., Mateášová, M., & Ondrušová, L. (2019). *Účtovníctvo podnikateľských subjektov I* (2. aktualizované a prepracované vydanie). Bratislava: Wolters Kluwer.
- [8] Metodické usmernenie Ministerstva financií Slovenskej republiky č. MF/10386/2018-721 k postupu zdaňovania virtuálnych mien.
- [9] Opatrenie Ministerstva financií SR č. 23054/2002-92 zo 16. decembra 2002, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, v znení neskorších predpisov.
- [10] Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 14. decembra 2005 č. MF/26670/2005-74, ktorým sa mení a dopĺňa opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 16. decembra 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, v znení neskorších predpisov.
- [11] Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky z 5. decembra 2007 č. MF/16317/2007-74, ktorým sa mení a dopĺňa opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 16. decembra 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti

- o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, v znení neskorších predpisov.
- [12] Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky z 19. septembra 2018 č. MF/015328/2018-74, ktorým sa mení a dopĺňa opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 16. decembra 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, v znení neskorších predpisov.
- [13] Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky z 21. novembra 2018 č. MF/017028/2018-74, ktorým sa mení a dopĺňa opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 16. decembra 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, v znení neskorších predpisov.
- [14] Procházka, D. (2018a). Accounting Measurement of Investments into Cryptocurrencies. *Účetnictví a auditing v procesu světové harmonizace : Sborník z mezinárodní vědecké konference: Janské Lázně, Česko, 4.-6. září 2018*, 128-133.
- [15] Procházka, D. (2018b). Modely účetního zobrazení kryptoměn. *Moderní trendy v účetnictví : Sborník z 18. ročníku Pedagogické konference: Praha, Česká republika, 1. prosinec 2018*, 4-10.
- [16] Sklenka, M., Šlosárová, A., Hornická, R., & Blahušiaková, M. (2019). *Účtovníctvo podnikateľských subjektov II* (2. doplnené a prepracované vydanie). Bratislava: Wolters Kluwer.
- [17] Slavkovský, S. (2017). Čo je kryptomena? (19. 6. 2017) [online]. Dostupné na: <https://kryptomagazin.sk/co-je-kryptomena/> [cit. 2018-10-16]
- [18] Šlosárová, A. (2016). Reálna hodnota v účtovníctve podnikateľov od 1.1. 2016. *Účtovníctvo - Audítorstvo - Daňovníctvo: V Teórii A Praxi*, 24(4), 2-9.
- [19] Šlosárová, A. (2019). Registrovaný sociálny podnik. *Účtovníctvo - Audítorstvo - Daňovníctvo: V Teórii A Praxi*, 27(5), 8-13.
- [20] Šlosárová, A., Baštincová, A., Kovalčíková, A., & Szászová, R. (2009). *Účtovníctvo B: učebný text*. Bratislava: Iura Edition.
- [21] Šlosárová, A., & Blahušiaková, M. (2017). *Analýza účtovnej závierky*. Bratislava: Wolters Kluwer.
- [22] Vašek, L. (2018). Recognition and Measurement of Cryptocurrencies in Financial Statements prepared in accordance with the IFRS. *Účetnictví a auditing v procesu světové harmonizace : sborník z mezinárodní vědecké konference: Janské Lázně, Česko, 4.-6. září 2018*, 157-161.
- [23] Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 115/2019 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 112/2018 o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov upravujúce servisné poukážky.
- [24] Zákon č. 213/2018 Z. z. o dani z poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- [25] Zákon č. 112/2018 o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
- [26] Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.
- [27] Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.
- [28] Zákon č. 198/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve, v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.